

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

19.03.2021. Nr. 1.7-2/384

Uz 26.01.2021. Nr. ANP/1-35/21/173

Alūksnes novada pašvaldībai

Par līdzdalības saglabāšanu

SIA “Gulbenes-Alūksnes bānītis”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Alūksnes novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu par līdzdalības saglabāšanu SIA “Gulbenes-Alūksnes bānītis” (turpmāk – GAB).

Saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma (turpmāk – Likums) 7. panta pirmo daļu publiskai personai ir pienākums ne retāk kā reizi piecos gados pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā un atbilstību Likuma 4. panta nosacījumiem. Likuma 4. panta pirmajā daļā noteikts, ka publiska persona drīkst iegūt un saglabāt līdzdalību kapitālsabiedrībā atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. pantam. VPIL 88. panta pirmajā daļā noteikti priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Pašvaldība ir veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu. Atbilstoši šim izvērtējumam GAB pamatdarbība ir pasažieru pārvadājumi pa dzelzceļu (šaursliežu dzelzceļa līnijā Gulbene-Alūksne). Pamatdarbība saistīta ar likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 19. punktā noteikto pašvaldības autonomo funkciju – organizēt sabiedriskā transporta pakalpojumus. Izvērtējumā norādīts, ka GAB kā papildu pakalpojumus sniedz arī tūrisma un kultūras pakalpojumus, kas, savukārt, saistīts ar likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 5. punktā noteikto pašvaldības autonomo funkciju – rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu.

Pašvaldības ieskatā tās līdzdalība GAB, attiecībā uz tās veikto pamatdarbību – sabiedriskā transporta organizēšanu, ir pamatojama ar tirgus nepilnības novēršanu situācijā, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē. Pašvaldība norāda, ka GAB nodrošina pasažieru pārvadājumus dzelzceļa posmā Gulbene – Alūksne, posmā, kur nekursē sabiedriskie satiksmes autobusi un attiecīgi pastāv tirgus nepilnība.

Attiecībā uz Pašvaldības sniegto papildu pakalpojumu – tūrisma un kultūras pakalpojumu, Pašvaldības ieskatā tie saistīti ar tāda īpašuma pārvaldīšanu, kas ir stratēģiski svarīgs pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai VPIL 88. panta pirmās daļas 3. punkta izpratnē.

Papildus VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētajam rīcības izvērtējumam Pašvaldība ir lūgusi viedokli arī Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai, Latvijas Dzelzceļnieku biedrībai un Latvijas kultūras mantojuma saglabāšanas biedrībai.

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera norāda, ka jau kopš 1998. gada Gulbenes-Alūksnes šaursliežu dzelzceļš ir valsts nozīmes vēstures piemineklis, kā arī tās ieskatā Pašvaldība ar savu līdzdarbību GAB nodrošina pakalpojumus, kas ir svarīgi Pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai, un tās līdzdarbība GAB jāsaglabā. GAB sniegtais pakalpojums ir viens no populārākajiem tūrisma objektiem reģionā, līdz ar to Pašvaldība ar savu darbību GAB veicina arī saistīto nozaru attīstību un darbību, piemēram, izmitināšana, ēdināšana un tirdzniecība.

Latvijas Dzelzceļnieku biedrība norāda, ka GAB veic kultūrvēsturisku funkciju, kopjot un attīstot reģionam nozīmīga tehniska un kultūrvēsturiska mantojuma saglabāšanu, kā arī tās ieskatā tieši pašvaldību kā īpašnieku iesaiste GAB pārvaldībā ir būtisks garants minēto, un arī daudzu citu, ieguvumu svarīguma atzīšanā kā Latvijas sabiedrībā, tā atbildīgajās valsts iestādēs un kapitālsabiedrībās.

Latvijas kultūras mantojuma saglabāšanas biedrība norāda, ka tās rīcībā nav ziņu, ka šobrīd līdztekus esošajai šaursliežu dzelzceļa līnijai Alūksne-Gulbene kāds komersants gatavotos ierīkot līdzvērtīgu dzelzceļa līniju, kam tādējādi GAB būtu konkurents, kā arī atzinīgi vērtē Alūksnes novada domes līdzdalību GAB, jo tādējādi tiek veicināta Latvijā nozīmīga kultūras mantojuma objekta, ar to saistītu kultūrvēsturisku vērtību saglabāšana un likumā “Par pašvaldībām” noteikto funkciju un pārvaldes uzdevumu izpilde.

Pašvaldības izvērtējumā norādīts, ka Alūksnes novada pašvaldībai pieder 4,54545 %, Gulbenes novada pašvaldībai 9,09091 % un Latvijas Dzelzceļnieku biedrībai 4,54545 % GAB kapitāla daļu. Savukārt, atlikušie 81,81819 % GAB kapitāla daļu pieder 8 fiziskām personām.

Pašvaldība savā izvērtējumā uzsver, ka pašvaldības kā GAB īpašnieka iesaiste ir būtisks garants vēsturiskā mantojuma dzelzceļa saglabāšanā. Līdz ar to Pašvaldība uzskata, ka jau šobrīd pakalpojumi tiek pirkti no privātā tirgus dalībnieka, bet ar valsts atbalstu.

Dzelzceļa likuma 7.¹ panta pirmajā daļā noteikts, ka šaursliežu dzelzceļa līnijas Gulbene-Alūksne sliežu ceļi, inženierbūves, aprīkojums, ēkas, ritošais sastāvs ir vēsturiskā mantojuma dzelzceļš. Vēsturiskā mantojuma dzelzceļa objektus apsaimnieko to īpašnieki (valdītāji). Savukārt, saskaņā ar Dzelzceļa likuma 7.¹ panta trešo daļu tiek izveidota Vēsturiskā mantojuma dzelzceļa konsultatīvā padome, kurā ietilpst arī Alūksnes novada dome. Tās mērķis ir saglabāt vēsturiskā mantojuma dzelzceļu un veicināt tā izmantošanu atbilstoši funkcijām, kā arī valsts un pašvaldību institūciju, vēsturiskā mantojuma dzelzceļa objektu īpašnieku (valdītāju) un nevalstisko organizāciju sadarbību, īstenojot labāko muzejdzelzceļu praksi.

Ņemot vērā GAB kapitāla daļu skaitu, kas pieder Pašvaldībai, secināms, ka Pašvaldības līdzdalība GAB ir nepietiekama, lai ietekmētu tās darbību stratēģiskā līmenī, kā arī neietekmē pakalpojumu sniegšanu, pakalpojumu sniegšanas ģeogrāfijas paplašināšanos u.tml. Attiecīgi Pašvaldības līdzdalības apmērs GAB neliecina, ka publiskā persona spētu kontrolēt kapitālsabiedrību, patstāvīgi noteikt tās mērķus vai izlemt par darbību tirgos, kas norāda, ka Pašvaldībai nav spēja autonomi izpildīt VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumus.

Savukārt, Vēsturiskā mantojuma dzelzceļa konsultatīvās padomes nolikumā padomei ir paredzētas dažādas tiesības, tostarp sniegt ieteikumus GAB īpašniekiem darbības pilnveidošanai un sadarbības veicināšanai ar valsts un pašvaldību institūcijām, apzināt GAB īpašnieku vajadzības būtiskākajos šo objektu darbības nodrošināšanas jautājumos, kā arī pieprasīt un saņemt no GAB īpašniekiem pārskatu par piešķirtā finansējuma izlietojumu un tā pamatojumu u.c.

Iepazīstoties ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras, Latvijas Dzelzceļnieku biedrības un Latvijas kultūras mantojuma saglabāšanas biedrības viedokli, kā arī iepazīstoties

ar Pašvaldības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, KP konstatē, ka galvenais mērķis līdzdalībai GAB ir saglabāt šaursliežu dzelzceļa līnijas Gulbene-Alūksne vēsturisko mantojumu. KP secina, ka Pašvaldības līdzdalību GAB var uzskatīt par tādu, kuras mērķis ir novērst tirgus nepilnību VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, kā arī iesaistīšanās īpašuma pārvaldīšanā, kas ir stratēģiski svarīga pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai VPIL 88. panta pirmās daļas 3. punkta izpratnē. Līdz ar to (tajā skaitā ņemot vērā to, ka Pašvaldībai pieder 4,54545 % GAB kapitāla daļas, proti, Pašvaldība ir mazākuma dalībnieks un nekontrolē GAB) KP nav iebildumu pret līdzdalības saglabāšanu. Vienlaikus KP aicina Pašvaldību izvērtējumā plašāk pamatot to, kāpēc iepriekš minēto mērķi (proti, mērķi aizsargāt un saglabāt šaursliežu dzelzceļa līnijas Gulbene-Alūksne vēsturisko mantojumu) nav iespējams pilnvērtīgi sasniegt caur dalību Vēsturiskā mantojuma dzelzceļa konsultatīvajā padomē, nesaglabājot līdzdalību GAB.

Priekšsēdētāja p.i.

J. Račko